

Arkivsak

26/15133-1

Saksbehandler

Håkon Bodahl-Johansen

Unntatt offentlighet ihht

Saksgang

Organisasjonsutvalget

Møtedato

28.09.2026

Delegering av myndighet til politiske organer. Vedtaksmyndighet, innstillingsrett, og øvrige spørsmål knyttet til delegeringsreglementet

Innstilling fra fylkesordfører

Det anbefales at dagens delegeringsmodell og delegeringsreglement i all hovedsak videreføres. Eventuelle justeringer anbefalt av utvalget inngår i den samlede saken til fylkestinget om politisk organisering og struktur for valgperioden 2027-2031.

Sammendrag

Saken gjelder delegering av myndighet til politiske organer, herunder spørsmål om vedtaksmyndighet og innstillingsrett samt enkelte øvrige forhold i delegeringsreglementet.

Fylkesordfører vurderer at dagens praksis hvor hovedutvalgene både har vedtaksmyndighet og innstillingsrett, i hovedsak har fungert godt. Det er ikke identifisert behov for en grunnleggende omlegging av dagens system for delegering av politisk myndighet.

Organisasjonsutvalget inviteres til å drøfte om dagens balanse mellom vedtaksmyndighet og innstillingsrett bør videreføres eller justeres, samt om det er behov for tydeligere regler og prinsipper for myndighetsfordelingen mellom fylkestinget, fylkesutvalget og hovedutvalgene.

Saken viser også til enkelte forhold knyttet til øvrige politiske organer og delegeringer til fylkesdirektøren som kan vurderes nærmere ved revisjon av delegeringsreglementet for neste valgperiode.

Bakgrunn og saksgang

Fylkestinget vedtok 21.04.26 i sak 30/26 å opprette organisasjonsutvalget med mandat til å vurdere eventuelle justeringer i den politiske struktur og organiseringen for neste valgperiode.

Mandatet omfatter blant annet å vurdere delegering av myndighet til underliggende politiske organer, herunder spørsmål om vedtaksmyndighet og innstillingsrett.

Saken fremmes som grunnlag for organisasjonsutvalgets drøftelser av disse spørsmålene til møte 28.09.26. Utvalgets anbefalinger vil inngå i den samlede saken som senere legges fram for fylkestinget.

Saken er lagt opp med fylkesordførers innstilling, da den inngår som en del av organisasjonsutvalgets arbeid med politisk organisering og struktur for neste valgperiode, jf. gjeldende saksbehandlingsreglement § 5.

Saksopplysninger

Kommuneloven § 5-14 fastsetter at fylkestinget skal vedta reglement for delegering av vedtaksmyndighet og innstillingsrett. Gjeldende delegeringsreglement i fylkeskommunen ble vedtatt 18.06.2024 og senere justert.

Reglementet regulerer overføring av myndighet fra fylkestinget til fylkesutvalget, hovedutvalgene, fylkesordføreren, øvrige folkevalgte organer og fylkesdirektøren.

I denne saken vurderes først og fremst de overordnede prinsippene for myndighetsfordelingen mellom de politiske organene, herunder spørsmål om vedtaksmyndighet og innstillingsrett.

Det vises samtidig til enkelte øvrige forhold i delegeringsreglementet som kan vurderes nærmere ved revisjonen for neste valgperiode, herunder enkelte delegeringer til fylkesdirektøren.

Organisasjonsutvalget inviteres til å drøfte overordnede prinsipper og eventuelle behov for justeringer. Utarbeidelse av forslag til nytt delegeringsreglement og endelig vedtak av reglementet for kommende valgperiode vil skje i en senere prosess.

Økonomiske, administrative og juridiske konsekvenser

Delegeringsreglementet er et sentralt styringsverktøy for fordelingen av myndighet i fylkeskommunen. Eventuelle endringer kan påvirke arbeidsdelingen mellom politiske organer samt mellom politiske organer og administrasjonen, herunder hvilke saker som behandles på de ulike nivåene.

Dette kan få administrative konsekvenser knyttet til saksbehandling og møtevirksomhet, mens de økonomiske og juridiske konsekvensene vil avhenge av de konkrete endringene som vedtas.

Konsekvenser for fylkets klimamål og FNs bærekraftsmål

Saken gjelder den politiske organisering og myndighetsfordelingen i fylkeskommunen, og har ingen direkte konsekvenser for fylkeskommunens klimamål eller FNs bærekraftsmål.

Konsekvenser for CRPD

Saken gjelder den politiske organiseringen og strukturen av fylkeskommunen og har ingen direkte konsekvenser for fylkeskommunens oppfølging av CRPD.

Fylkesordførers vurdering

Innledning

Spørsmål om delegering må ses i nær sammenheng med den politiske organiseringen. Omfanget av vedtaksmyndighet og innstillingsrett som bør legges til hovedutvalgene, vil blant annet avhenge av antall hovedutvalg, deres ansvarsområder og hvilken rolle fylkesutvalget skal ha i den samlede styringsstrukturen.

Dagens delegeringsreglement bygger på en kombinasjonsmodell hvor hovedutvalgene både har vedtaksmyndighet og innstillingsrett. Hovedutvalgene avgjør enkelte saker innenfor sine fagområder, samtidig som de innstiller i saker som skal behandles av fylkesutvalget eller fylkestinget.

Organisasjonsutvalgets mandat legger opp til at utvalget skal ta utgangspunkt i dagens strukturer og vurdere eventuelle justeringer.

Saken inviterer til drøftelser på et overordnet og prinsipielt nivå. Nærmere vurderinger av enkeltbestemmelser, konkrete delegeringer og detaljerte reguleringer vil naturlig kunne foretas senere når nytt fylkesting er konstituert og arbeidet med delegeringsreglementet for kommende valgperiode skal sluttføres.

Organisasjonsutvalgets drøftelser bør samtidig omfatte både delegering til politiske organer og sentrale spørsmål om delegering til fylkesdirektøren, der myndighetsfordelingen kan ha betydning for den samlede styringsstrukturen.

Særlig om hovedutvalgenes rolle – prinsipielle spørsmål

Etter fylkesordførers vurdering er det ikke identifisert forhold som tilsier behov for en grunnleggende omlegging av dagens system for delegering av politisk myndighet. Hensynet til politisk ansvarliggjøring, faglig fordypning og effektiv saksbehandling taler for at hovedutvalgene fortsatt bør ha vedtaksmyndighet i saker som ikke er av prinsipiell, overordnet eller sektorovergripende karakter.

Etter fylkesordførers vurdering bør hovedutvalgene fortsatt ha en selvstendig rolle som politiske fagutvalg. Samtidig bør det vurderes nærmere hvilke sakstyper som naturlig bør avgjøres i hovedutvalgene, og hvilke saker som bør behandles videre av fylkesutvalget eller fylkestinget.

Organisasjonsutvalget bes drøfte de overordnede prinsipper for hvordan vedtaksmyndighet og innstillingsrett bør fordeles mellom fylkestinget, fylkesutvalget og hovedutvalgene i neste valgperiode.

Et synspunkt er at hovedutvalgene bør ha reell vedtaksmyndighet innenfor sine ansvarsområder, og et annet synspunkt er at flere saker bør behandles på overordnet nivå gjennom fylkesutvalget eller fylkestinget, særlig når sakene har prinsipielle, økonomiske eller sektorovergripende konsekvenser.

Behandling i hovedutvalgene kan også ha en selvstendig verdi ved at saker drøftes og avklares politisk før endelig behandling. Samtidig kan behandling på flere nivåer i enkelte tilfeller gi begrenset merverdi og bidra til lengre beslutningsprosesser.

Synet på hovedutvalgenes vedtaksmyndighet har også betydning for spørsmålet om hvor mange politiske ledd saker bør behandles i. Dersom flere saker avgjøres i hovedutvalgene, vil behovet for videre behandling kunne reduseres. Dersom hovedutvalgene i større grad skal være innstillende organer, vil flere saker naturlig behandles i flere politiske organer.

Fylkesordfører vil bemerke at dersom man legger en tre-trinnsbehandling til grunn vil hovedutvalgene kunne legge til rette for brede fagpolitiske debatter og innstille til fylkesutvalget. De kan gå mer i dybden og identifisere konsekvenser, alternativer og utfordringer før saken løftes videre.

Fylkesutvalget ser saken på tvers av sektorer og vurderer hvordan den påvirker fylkeskommunens samlede samfunnsoppdrag, økonomi og prioriteringer. Dette gir en samordning før behandling i fylkestinget.

Når saken kommer til fylkestinget, har den vært gjennom flere politiske vurderinger og fått grundigere belysning. Det gjør at fylkestinget kan konsentrere seg om de strategiske og prinsipielle spørsmålene, fremfor detaljdiskusjoner. Fylkestinget er fylkeskommunens øverste organ og fatter endelige vedtak i saker som ikke er delegert.

Fylkesordfører mener det er viktig at flere folkevalgte får mulighet til å påvirke saken underveis. Det kan styrke forankringen på tvers av partier og bidra til god forståelse av vedtakene.

Etter fylkesordførers vurdering bør organisasjonsutvalget se disse spørsmålene i sammenheng.

Fylkesutvalget har en sentral rolle som overordnet og samordnende politisk organ, mens hovedutvalgene ivaretar den faglige og sektorvise behandlingen av saker. Omfanget av delegering til hovedutvalgene vil derfor ha direkte betydning for fylkesutvalgets rolle i den samlede styringsstrukturen.

Organisasjonsutvalget inviteres derfor til å vurdere om dagens balanse mellom vedtaksmyndighet og innstillingsrett bør videreføres eller justeres.

I den politiske diskusjonen har det blitt reist spørsmål om fylkeskommunen har tilstrekkelig klare og konsekvente prinsipper for hvilke saker som skal avgjøres i hovedutvalgene, hvilke saker som skal behandles videre, hvilken rolle fylkesutvalget skal ha i saksflyten, og hvilke saker som skal avgjøres av fylkestinget. Organisasjonsutvalget kan særlig drøfte om disse prinsippene bør tydeliggjøres ytterligere i delegeringsreglementet.

Etter fylkesordførers vurdering bør et overordnet hensyn i drøftelsen uansett være en hensiktsmessig balanse mellom effektiv saksbehandling, faglig forankring og helhetlig politisk styring.

Øvrige politiske organer

Fylkesordfører har også vurdert delegeringene til øvrige politiske organer under fylkestinget. Det er ikke identifisert behov for større prinsipielle endringer i myndighetsfordelingen for disse organene.

Samtidig kan enkelte deler av reglementet med fordel gjennomgås nærmere i forbindelse med revisjonen for neste valgperiode. Dette gjelder blant annet reguleringen av partssammensatt utvalg (PSU), hvor sammenhengen mellom uttalerett og eventuell vedtaksmyndighet kan tydeliggjøres. Reglementet per i dag tilsier at PSU kun har en uttalerett, men praksis kan indikere at noen saker kun behandles der uten å gå videre.

Det kan også vurderes om enkelte organer som distriktsvalgstyret og kontrollutvalget bør omtales i reglementet, slik at myndighets- og ansvarsforhold fremstår mer samlet og oversiktlige.

Delegering til fylkesdirektøren

Delegering til fylkesdirektøren utgjør en betydelig del av delegeringsreglementet og er sentral for arbeidsdelingen mellom politisk og administrativt nivå. Etter fylkesordførers vurdering fungerer dagens delegeringer i hovedsak tilfredsstillende og gir administrasjonen nødvendige fullmakter til å ivareta den løpende virksomheten.

Fylkesordfører vurderer likevel at enkelte bestemmelser kan gjennomgås nærmere ved videre gjennomgang av reglementet. Dette gjelder blant annet å tydeliggjøre grensegangen mellom politisk og administrativ myndighet i saker om økonomiske tilskudd, som i dag kan være noe uklart.

Videre kan det være grunn til å vurdere reguleringen av myndighet til å gi høringsuttalelser, myndigheten til å gi politianmeldelser (herunder begjære påtale og fremme erstatningskrav i straffesaker) på vegne av fylkeskommunen, samt myndigheten til å fremme innsigelser i plansaker. Dette er myndighetsområder hvor dagens regulering i enkelte situasjoner kan skape praktiske utfordringer, og hvor grensegangen mellom politisk og administrativ myndighet bør vurderes nærmere.

Hva organisasjonsutvalget konkret bør ta stilling til

Organisasjonsutvalget inviteres særlig til å drøfte følgende spørsmål:

- Hvilken rolle bør hovedutvalgene ha i den politiske styringsstrukturen i neste valgperiode?
- Hvilke sakstyper bør avgjøres i hovedutvalgene, og hvilke saker bør behandles videre av fylkesutvalget eller fylkestinget?
- Bør dagens balanse mellom vedtaksmyndighet og innstillingsrett videreføres eller justeres?
- Gir dagens delegeringsreglement tilstrekkelig tydelige og konsekvente prinsipper for myndighetsfordelingen mellom hovedutvalg, fylkesutvalg og fylkesting?
- Er myndighets- og oppgavefordelingen for øvrige politiske organer hensiktsmessig regulert i dagens delegeringsreglement?

- Er det øvrige deler av delegeringsreglementet, herunder delegeringer til fylkesdirektøren og grensegangen mellom politisk og administrativ myndighet, som bør vurderes nærmere eller tydeliggjøres før neste valgperiode?

Spørsmålene er ikke uttømmende, men viser til forhold fylkesordfører vurderer som særlig aktuelle å drøfte som grunnlag for det videre arbeidet med revisjon av delegeringsreglementet for neste valgperiode.

Oppsummerende vurdering

Etter fylkesordførers vurdering er det ikke avdekket behov for en grunnleggende omlegging av dagens system for delegering av politisk myndighet. Dagens kombinasjonsmodell, hvor hovedutvalgene både har vedtaksmyndighet i enkelte saker og innstillingsrett i andre, vurderes i hovedsak å ha fungert godt.

Samtidig kan det være behov for tydeligere og mer konsekvente prinsipper for myndighetsfordelingen mellom fylkestinget, fylkesutvalget og hovedutvalgene. Dette gjelder særlig spørsmålet om hvilke saker som skal avgjøres i hovedutvalgene og hvilke saker som skal innstilles videre.

Fylkesordføreren vurderer at det er aktuelt å videreutvikle og tydeliggjøre dagens modell framfor å foreta større endringer i den grunnleggende myndighetsfordelingen mellom de politiske organene.

Etter fylkesordførers vurdering bør dagens delegeringsmodell i hovedsak videreføres i neste valgperiode, med de justeringer og presiseringer som organisasjonsutvalget og senere fylkestinget finner grunnlag for.

Konklusjon/anbefaling

Fylkesordføreren anbefaler at organisasjonsutvalget tar utgangspunkt i at dagens delegeringsmodell og delegeringsreglement i hovedsak videreføres. Organisasjonsutvalget bes drøfte sakens spørsmål og anbefale eventuelle justeringer. Anbefalingene skal inngå i den samlede saken til fylkestinget om politisk organisering og struktur for valgperioden 2027-2031.

Vedlegg:

Reglement for delegering i Vestfold fylkeskommune sist vedtatt 24.11.2024.